

INRICHTING KLIMAATBUFFERS RIJK VAN MAAS EN WAAL LOCATIE 1 BENEDEN-LEEUWEN VEESTEEG

PROJECTPLAN POELKIKKER

Opdrachtgever	Waterschap Rivierenland Postbus 599 4003 BX Tiel
Colofon	Tijhuis Ingenieurs Dampden 24C 1624 NR Hoorn
Projectnaam	Inrichting klimaatbuffers Rijk van Maas en Waal
Onderdeel	Projectplan poelkikker – locatie 1
Projectnummer	TI23153
Datum	Februari 2024
Aantal pagina's	11
Versie	1
Status	Definitief
Archiefcode	TI23153.Projectplan.0101 Locatie 1
Opsteller	M.M.C. Neefjes MSc.
Vrijgave	Ing. A.H.M. Coopmans

Inhoudsopgave

1	Algemene gegevens van het project	2
2	Geplande werkzaamheden.....	2
3	Planning	2
4	Ecologisch onderzoek	5
4.1	Methode ecologisch onderzoek.....	5
4.2	Resultaten ecologisch onderzoek	5
5	Effectenbeoordeling	6
6	Verbodsbepalingen.....	7
7	Maatregelen ten behoeve van de poelkikker.....	7
8	Alternatievenafweging	7
9	Staat van instandhouding.....	8
10	Belang van het project	9
11	Geraadpleegde bronnen.....	9

Bijlagen*

Bijlage 1: Ontwerptekening van de projectlocatie

Bijlage 2: Rapport nader onderzoek amfibieën RAVON

**De bijlagen zijn separaat toegevoegd aan dit PDF-bestand. In de meeste PDF-programma's zijn de bijlagen te openen door op de paperclip te klikken*

1 Algemene gegevens van het project

Om de regio klimaatbestendig en waterrobuust te maken, realiseert Waterschap Rivierenland klimaatbuffers in het Rijk van Maas en Waal. De afgelopen jaren is gebleken dat er vaker extremen zijn in het weer en dat er grote verschillen kunnen zijn in de hoeveelheden neerslag. In klimaatbuffers kan water geborgen worden bij hevige regenval, zodat regionaal wateroverlast voorkomen kan worden. Daarnaast wordt de inrichting van de klimaatbuffers gekoppeld aan natuurwaarden door bij de (her)inrichting rekening te houden met aanwezige soorten en waar mogelijk, de ontwerpen voor specifieke soorten te optimaliseren. In het Rijk van Maas en Waal worden vijf locaties (her)ingericht. Dit projectplan is van toepassing op locatie 1, een locatie ten zuiden van Beneden-Leeuwen. Het projectgebied ligt tussen de wijk Het Leeuwse Veld en de Veesteeg en ten noorden van de N322 Maas en Waalweg. In figuur 1 wordt de projectlocatie weergegeven op kaart.

2 Geplande werkzaamheden

De percelen op de projectlocatie worden ingericht om bergingscapaciteit te creëren. Er worden 22 smalle watergangen en rabatten aangelegd die van noord naar zuid lopen. De oevers hebben een talud van 2:3. De watergangen worden 15 centimeter tot 1 meter diep ten opzichte van het (zomer)waterpeil. De watergangen worden richting het zuiden langzaam aflopend gegraven, zodat o.a. kikkerlarven het water kunnen volgen bij een dalend peil en er in periode van droogte altijd delen zijn die water bevatten. In het zuiden van het projectgebied zijn de watergangen dus iets dieper. De bestaande houtsingel tussen de percelen blijft behouden en worden ongemoeid gelaten. De 22 watergangen komen samen in een diepere watergang aan de zuidzijde van het projectgebied. De nieuwe watergangen worden door middel van een kunstwerk verbonden met de bestaande watergang in het midden van de percelen en worden vervolgens verbonden met de watergangen ten oosten en ten zuiden van het projectgebied.

De huidige watergangen blijven onveranderd en aan de rand van de percelen blijft het bestaande maaiveld behouden (ca. +5.00 NAP). Het maaiveld tussen de watergangen wordt +4.25 NAP (gelijk met het zomerpeil) en loopt iets omhoog richting het zuiden. Langs delen van de noordelijke oever worden flauwe taluds gecreëerd van 1:6. Delen van het terrein worden ingezaaid met een bloemrijk grasmengsel, er worden enkele broeihopen aangelegd en in het noordwesten van het perceel komt een verzamelplaats voor maaisel. In figuur 2 wordt het ontwerp weergegeven. Deze is in een groter formaat opgenomen in bijlage 1 van dit document.

3 Planning

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de kwetsbare periode van de poelkikker en broedvogels. Er wordt buiten de kwetsbare broed- en voortplantingsperiodes gewerkt. De beoogde uitvoeringsperiode is vanaf half september 2024 t/m uiterlijk half maart 2025.

Inrichting klimaatbuffer Beneden-Leeuwen Veesteeg (locatie 1)

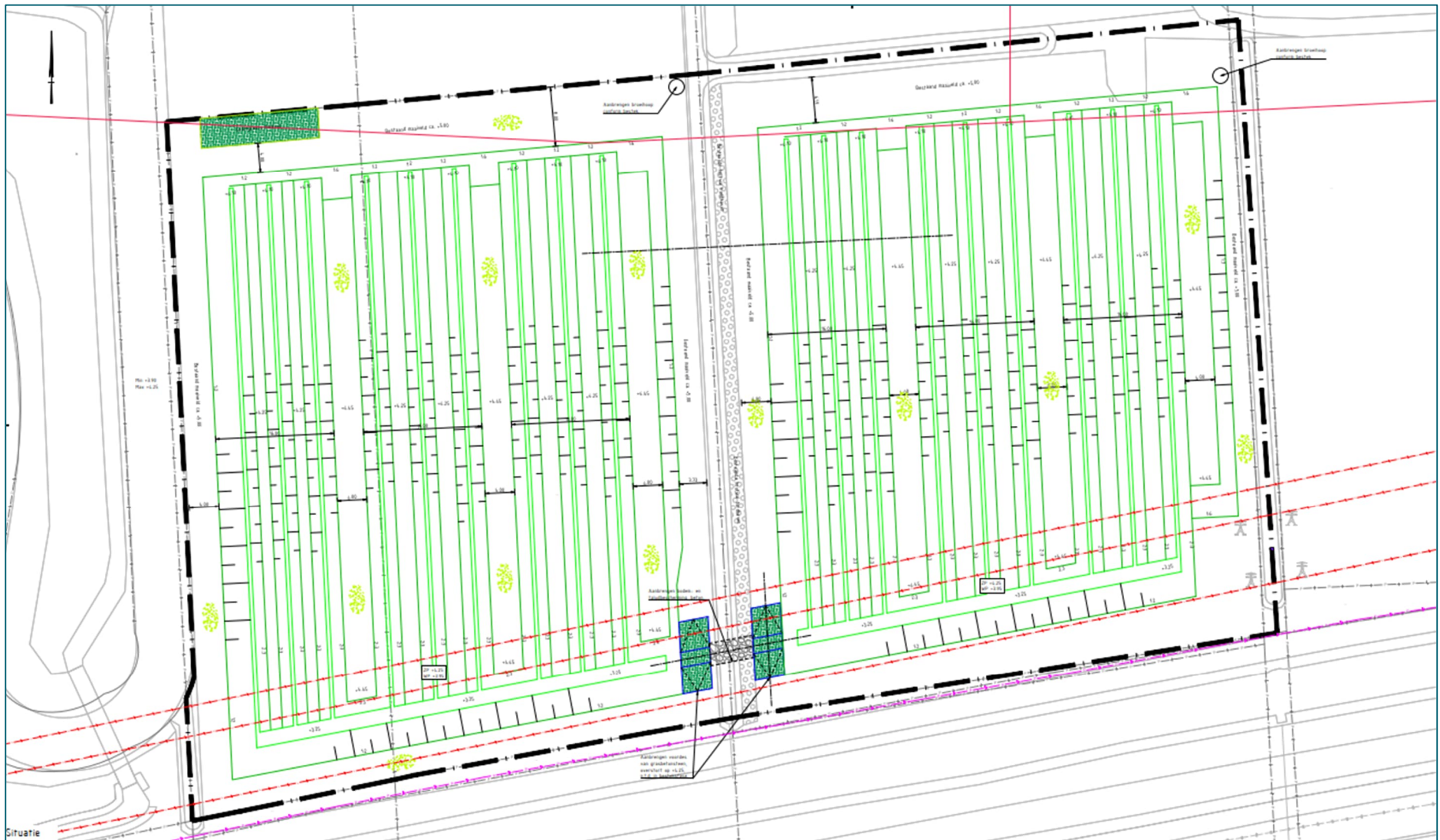
Projectplan poelkikker

Figuur 1. Rood omkaderd de locatie van het projectgebied ten zuiden van Beneden-Leeuwen.

Inrichting klimaatbuffer Beneden-Leeuwen Veesteeg (locatie 1)

Projectplan poelkikker

Figuur 2. Ontwerptekening klimaatbuffer Beneden-Leeuwen locatie 1 (in groot formaat opgenomen in bijlage 1 van dit projectplan).

4 Ecologisch onderzoek

4.1 Methode ecologisch onderzoek

Het nadere ecologisch onderzoek is uitgevoerd door RAVON. Het rapport van het onderzoek is bijgevoegd in bijlage 2 van dit projectplan. Het onderzoek is uitgevoerd conform het inventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus. Er zijn twee rondes overdag uitgevoerd, waarbij is geluisterd naar kooractiviteit van adulten. Daarnaast is op zicht en met een schepnet gezocht naar exemplaren op de oever of in het water. Verder is een avondronde uitgevoerd, waarbij gelet is op kooractiviteit van adulten. In tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van de data van de verschillende onderzoeksrondes.

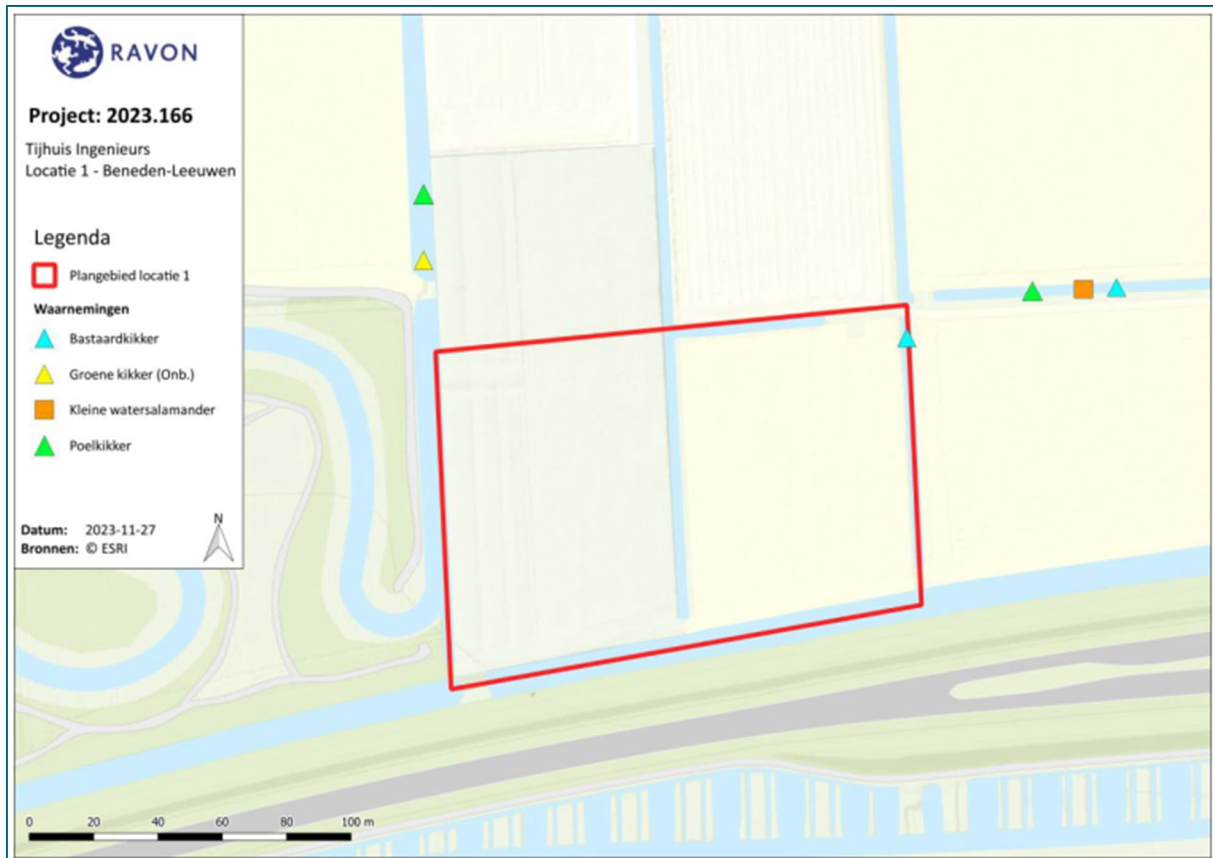
Tabel 4.1 Overzicht onderzoeksrondes poelkikker.

Data veldbezoeken	Onderzoeksmethode
31 mei 2023 - avond	Luisteren naar kooractiviteit van adulten
5 juni 2023 - overdag	Luisteren naar kooractiviteit van adulten Op zicht en met schepnet zoeken naar dieren op de oevers of in het water
9 juni 2023 - overdag	Luisteren naar kooractiviteit van adulten Op zicht en met schepnet zoeken naar dieren op de oevers of in het water

4.2 Resultaten ecologisch onderzoek

De poelkikker is aangetroffen in twee sloten net buiten het projectgebied. Er is geen voortplanting vastgesteld, eiklompjes zijn moeilijk te vinden, maar gezien het aantal roepende dieren in de sloot die langs de westelijke grens van het projectgebied loopt kan voortplanting niet uitgesloten worden. In de watergang ten oosten van het projectgebied is één poelkikker aangetroffen. Deze watergang heeft een rijk ontwikkelde water- en oevervegetatie en voldoende lichtinval om als voortplantingshabitat te dienen. De watergang in het midden van het projectgebied is minder geschikt. De vegetatie op de oevers neemt relatief veel licht weg en de watervegetatie is minder goed ontwikkeld, dus deze sloot is niet van primair belang.

Het grasland (het westelijke perceel) en de slootkanten vormen geschikt landhabitat voor de poelkikker, waar de soort kan foerageren in de actieve periode. De braakliggende akker (het oostelijke perceel) biedt geen geschikt landhabitat voor de soort. De boomsingel in het midden van het projectgebied vormt een geschikte plek om te overwinteren, maar is niet van groot belang voor de populatie poelkikkers. Er kunnen wel enkele individuen overwinteren. De watergangen en percelen buiten het projectgebied bieden echter een geschikter habitat en zijn wel van belang voor de populatie. Buiten de boomsingel en de noordelijke slootkanten bieden de percelen binnen het projectgebied zelf geen geschikt overwinteringsgebied. Het terrein is te nat en biedt geen overwinteringsplekken waar de kikkers (droog) kunnen wegkruipen. In figuur 4.1 worden de resultaten weergegeven op kaart.

Figuur 4.1 Overzicht van de resultaten van het amfibieënonderzoek op kaart. Net buiten het projectgebied zijn poelkikkers aangetroffen.

5 Effectenbeoordeling

Er zijn poelkikkers waargenomen in watergangen rondom het projectgebied. Deze watergangen vormen voortplantingshabitat en vaste rust- en verblijfplaatsen voor de soort. De sloten in het projectgebied zelf zijn niet van primair belang. Tijdens de veldbezoeken zijn geen poelkikkers waargenomen in het projectgebied zelf. Het westelijke deel van het projectgebied is potentieel foerageergebied in de actieve periode, het oostelijke deel ligt braak en is niet geschikt. De houtsingel tussen de percelen biedt overwinteringsplekken voor de soort, de percelen niet.

Bij de geplande werkzaamheden blijven de huidige watergangen ongemoeid en ook de bomen en struiken worden niet aangetast. Door de (graaf)werkzaamheden op het terrein zal het gebied tijdelijk ongeschikt zijn, maar gezien de planning, kan het terrein zich in het voorjaar weer snel ontwikkelen. Het projectgebied is op dit moment maar beperkt geschikt voor de poelkikker. De omgeving biedt een veel geschikter habitat met de watergangen waar voortplanting plaatsvindt en het naastgelegen park. Het effect van de werkzaamheden op de soort is daardoor heel gering. Daarnaast wordt buiten de kwetsbare periode gewerkt om directe negatieve effecten op poelkikkers te voorkomen. Verstoring van enkele exemplaren kan echter niet volledig uitgesloten worden. Poelkikkers kunnen in zachte winters eerder uit overwintering komen en zich over land gaan verplaatsen.

Op de langere termijn hebben de werkzaamheden een positief effect op de poelkikker. Het terrein zal zich naar verwachting relatief snel ontwikkelen en weer beschikbaar zijn voor de soort. Daarnaast zorgt de aanleg van de ondiepe, smalle watergangen en kruidrijk grasland voor een aanzienlijke (kwaliteits)verbetering van het leefgebied van de poelkikker. Daarnaast kan het gebied in de toekomst de functie van voortplantingshabitat vervullen.

6 Verbodsbepalingen

Uit de ecologische quickscan en het daaropvolgende nadere onderzoek blijkt dat de poelkikker (*Pelodytes lessonae*) aanwezig is in een deel van het projectgebied. Door het inrichten van het gebied worden mogelijk poelkikkers verstoord. Aangetroffen exemplaren worden gevangen en verplaatst. Hiervoor moeten exemplaren vervoerd en uitgezet worden.

Er wordt een omgevingsvergunning aangevraagd voor de volgende verboden:

- ▶ Artikel 5.1, lid 2 g Ow en artikel 11.46, lid 1a Bal: het opzettelijk doden of vangen;
- ▶ Artikel 5.1, lid 2 g Ow en artikel 11.46, lid 1b Bal: het opzettelijk verstoren;
- ▶ Artikel 5.1, lid 2 g Ow en artikel 11.47, lid 1b Bal: het vervoeren van dieren;
- ▶ Artikel 5.1, lid 2 g Ow en artikel 11.61, lid 1 Bal: het uitzetten van dieren of eieren van dieren.

7 Maatregelen ten behoeve van de poelkikker

- ▶ De rijsnelheid van machines en voertuigen is zo laag mogelijk, bij voorkeur stapvoets (maximaal 6 km/uur).
- ▶ Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur van wegen, sporen en paden.
- ▶ Maai-, frees- en graafwerkzaamheden worden rustig in één richting uitgevoerd, zodat fauna de tijd heeft om zonder barrières voor de werkzaamheden uit te vluchten buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- ▶ Voor de start van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld met de te nemen maatregelen tijdens de werkzaamheden. Dit werkprotocol is altijd op het werk aanwezig.
- ▶ Tijdens de werkzaamheden is er controle van een ecologisch deskundige op het gebied van amfibieën.
- ▶ De ecologische begeleiding houdt een logboek bij met bevindingen, waarin beschreven wordt op welke dagen de ecologisch deskundige aanwezig was en welke werkzaamheden zijn uitgevoerd. Daarnaast worden foto's gemaakt en opgenomen in het logboek.
- ▶ Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met mogelijke aanwezigheid van de poelkikker.
- ▶ De percelen worden gemaaid en gefreesd voordat de gemiddelde dagtemperatuur onder de 10 °C zakt.
- ▶ Voor het maaien en frezen van de percelen controleert een amfibieëndeskundige het terrein. De deskundige loopt voor de maaier uit om het perceel systematisch visueel te controleren op de aanwezigheid van amfibieën.
- ▶ Aangetroffen amfibieën worden weggevangen en verplaatst naar geschikte watergangen buiten het projectgebied, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- ▶ Na het frezen is het gebied ongeschikt voor amfibieën.

8 Alternatievenafweging

Voor de uitvoering van de werkzaamheden zijn alternatieven overwogen. Hieronder worden deze overwegingen nader toegelicht.

Alternatieve locatie

Waterschap Rivierenland realiseert klimaatbuffers in het Rijk van Maas en Waal om water te bergen en wateroverlast in de omgeving te voorkomen. Voor de selectie van de locaties is Waterschap Rivierenland afhankelijk van gebieden die in eigendom zijn van het waterschap (of aangekocht kunnen worden). Door de geringe hoeveelheid eigen gronden is het waterschap beperkt in de locatiekeuze. Ook is de ligging van de klimaatbuffer bepalend voor het effectief kunnen bergen van water. Verder draagt de herinrichting van deze percelen bij aan de natuurwaarde van het gebied. Op dit moment zijn de percelen nog niet van grote waarde voor (beschermde) soorten. Hierdoor hebben de voorgenomen werkzaamheden beperkte invloed op aanwezige soorten en

worden essentiële leefgebieden ontzien. Tot slot wordt de kwaliteit van het gebied verbeterd en draagt de te realiseren klimaatbuffer bij aan het optimaliseren van het habitat van de poelkikker en andere (algemeen voorkomende) soorten.

Alternatieve uitvoeringsperiode

Voor de uitvoeringsperiode is zoveel mogelijk rekening gehouden met de kwetsbare perioden van (beschermde) soorten. Voor de poelkikker geldt dat rekening gehouden wordt met de voortplantingsperiode (april t/m augustus). Tijdens de winterrust zijn mogelijk enkele exemplaren aanwezig in het projectgebied in de slootkanten aan de noordzijde en in de centraal gelegen bosschage. Deze delen blijven intact. De werkzaamheden zijn gepland vanaf half september 2024 tot uiterlijk half maart 2025. De kikkers zullen zich dan niet ophouden op de percelen die vergraven worden, omdat deze in de huidige situatie al geen geschikte overwinteringsplekken bieden. Door de percelen eerst te maaien en frezen worden ze volledig ongeschikt en is de poelkikker zeker niet aanwezig op de percelen bij de start van de overige werkzaamheden. De exacte data worden afgestemd met een ecologisch deskundige, omdat het gedrag van de kikkers samenhangt met de lokale klimatologische omstandigheden die van jaar tot jaar verschillen. Werken in een andere periode zou leiden tot meer verstoring en de kans om dieren te verwonden of te doden.

Alternatieve methode

Voor het realiseren van meer waterbergend vermogen is het noodzakelijk om in het terrein te graven. Een andere werkmethode is er niet. Bij het opstellen van het ontwerp is rekening gehouden met de aanwezigheid van de poelkikker in (de omgeving van) het projectgebied. Het ontwerp is geoptimaliseerd (Mede in overleg met RAVON), waardoor er voldoende water geborgen kan worden en het tegelijkertijd een leefgebied van hoge kwaliteit biedt voor poelkikker en andere aanwezige soorten. Daarnaast is het gebied zo ingericht dat het gebied in de toekomst beheerd kan worden, om de kwaliteit en het waterbergend vermogen te waarborgen.

9 Staat van instandhouding

De poelkikker komt voor in de oostelijke en zuidelijke helft van Nederland. Voornamelijk op de pleistocene zandgronden, maar ook in laag-dynamische plaatsen in het riviereengebied. Voor de landelijke staat van instandhouding wordt aangenomen dat de stand stabiel is. Op basis van het aantal bezette kilometerhokken in de periode 2009-2018 vormt de populatie in Gelderland 30% van de landelijke populatie. De staat van instandhouding in Gelderland wordt als gunstig beoordeeld (van Norren (red.), 2019).

De werkzaamheden hebben een neutraal of gering negatief effect op mogelijk aanwezige individuen op de korte termijn. Het projectgebied is op dit moment niet van essentieel belang voor de soort. Waarschijnlijk worden de watergangen buiten het projectgebied gebruikt als voortplantingsgebied. Deze watergangen worden niet negatief beïnvloed door de voorgenomen werkzaamheden. Op de korte termijn wordt daarom geen negatief effect verwacht op de lokale staat van instandhouding van de soort.

Op de langere termijn ontstaat in het projectgebied een habitat van een hogere kwaliteit voor de poelkikker. De nieuwe watergangen zijn (na een korte periode van ontwikkeling) geschikt als voortplantingshabitat en dragen dan bij aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

10 Belang van het project

Waterschap Rivierenland heeft onder andere als taak om voor een goede waterhuishouding te zorgen in het beheergebied. Wateroverlast moet voorkomen worden in een wereld met steeds meer weerextremen. De aanleg van klimaatbuffers draagt bij aan deze taak. Daarom wordt een vergunning aangevraagd op grond van het belang, zoals omschreven in artikel 8.74l, lid 1b, punt 3 van het Bkl:

'In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

Daarnaast draagt de aanleg van de klimaatbuffer bij aan verbetering van de natuurwaarde van het gebied, door de aanleg van o.a. kleine watergangen, flauwe oevers en kruidenrijk grasland. De vergunningaanvraag wordt daarom ook aangevraagd voor het volgende belang, zoals omschreven in artikel 8.74l, lid 1b, punt 1 van het Bkl:

'In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats'.

11 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- ▶ BJJ12, 2017, Kennisdocument Poelkikker, versie juli 2017.
- ▶ Janssen E.W.A., 2023, Quickscan Wet natuurbescherming, klimaatbuffers 1-5 Land van Maas en Waal.
- ▶ Norren, van E. (red.), 2019. Staat van instandhouding Gelderland. Factsheets voor 24 soorten in Gelderland. Rapport 2019.09. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- ▶ Timmerman, F. & J. Herder, 2023, Onderzoek heikikker, kamsalamander, poelkikker en rugstreeppad – Dreumel en Beneden-Leeuwen. Rapport 2023.166. Stichting RAVON, Nijmegen.